

University of Groningen

Perspectieven op rijker schrijfonderwijs

de Glopper, Kees; Pullen, Claudia

Published in:
Levende Talen Magazine

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
de Glopper, K., & Pullen, C. (2018). Perspectieven op rijker schrijfonderwijs. *Levende Talen Magazine*, 105(3), 53-54.

Copyright

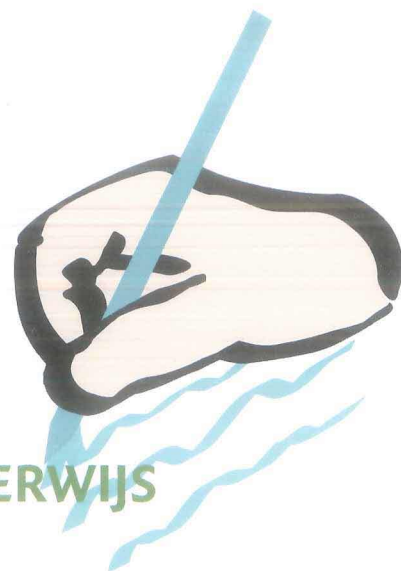
Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

PERSPECTIEVEN OP RIJKER SCHRIJFONDERWIJS

Wat te doen wanneer je je zorgen maakt over de formuleervaardigheid van je leerlingen? Hoe krijg je beter zicht op hun ontwikkeling? En hoe kun je het schrijfonderwijs bij Nederlands verrijken?

Op 14 februari jongstleden vond een werkconferentie over schrijfonderwijs plaats op Hofstad Lyceum te Den Haag. De conferentie vormde het sluitstuk van een praktijkgericht onderzoek van de sectie Nederlands van Hofstad Lyceum en onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). In dit onderzoek, dat uitgevoerd kon worden dankzij subsidie van de Kennisrotonde van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO; <www.nro.nl/kennisrotonde>), is de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid van de leerlingen van Hofstad Lyceum onderzocht. Het onderzoek bracht sterke en zwakke kanten van hun schrijfwerk in kaart, en inventariseerde onder leerlingen en docenten opvattingen en wensen ten aanzien van het schrijfonderwijs. De werkconferentie gaf richtingen aan waarin gezocht kan worden naar oplossingen voor de problemen met schrijven en schrijfonderwijs die Hofstad Lyceum ervaart. Omdat de problemen en de mogelijke oplossingen niet alleen voor Hofstad Lyceum rele-

vant zijn, maar ook voor andere scholen, lijkt het ons zinvol er in deze kolommen verslag van te doen.

Kwesties

Het doel van de conferentie was om oplossingen voor kwesties die het schrijfonderwijs parten spelen voor het voetlicht te krijgen en met elkaar te delen. Het ging daarbij om de volgende zaken:

- Hoe breng je lijn aan in het schrijfcurriculum? Welke genres beoefen je met je leerlingen en wanneer, en hoe stel je die aan de orde?
- Hoe organiseer je *peer*-feedback die leerzaam is, voor zowel leerlingen die feedback krijgen als leerlingen die het geven? Hoe zorg je ervoor dat in die feedback fouten in taal en schrift gaan rondzingen?
- Hoe geef je vorm aan formatieve evaluatie van schrijfvaardigheid? Hoe vermijd je dat leerlingen louter en alleen voor een cijfer schrijven?
- Hoe krijg je dit voor elkaar: fouten van leerlingen in taal en schrift niet negeren, maar ook niet in het centrum van de belangstelling plaatsen?
- Hoe breng je meer samenhang aan binnen het schoolvak Nederlands? Hoe voorkom je dat mondelinge taalvaardigheid, lezen en schrijven los van elkaar staan en los van de kennis en vaardigheden die taalgebruik moeten ondersteunen?
- En hoe geef je vorm aan de overdracht

van informatie over schrijven en schrijfonderwijs bij de overgang van primair onderwijs (po) naar voortgezet onderwijs (vo) en bij die van voortgezet onderwijs naar hoger onderwijs (ho)? Hoe weet je aan weerszijden van de grenzen tussen po, vo en ho welk schrijfonderwijs leerlingen hebben genoten, welke kennis, vaardigheden en houdingen ze hebben verworven en wat er in vervolgonderwijs qua schrijven wordt verwacht en verlangd?

De werkconferentie

Tijdens de conferentie zijn mogelijke oplossingen voor de bovenstaande kwesties besproken, door en met docenten, aan de hand van korte presentaties en vervolgens in groepsgesprekken aan tafels. De sprekers, die ook aan het hoofd van de tafels zaten, en de thema's die zij behandelden waren:

- verhalend schrijven: Anouk de Kleijn, Stedelijk Gymnasium, Leeuwarden;
- een leerlijn wetenschappelijk schrijven: Tjeerd van de Laar, Koning Willem II College, Tilburg;
- bewuste taalvaardigheid (van stijlfouten naar stijlkeuze): Jeroen Steenbakkers, Ludger College, Doetinchem;
- samenhang binnen het schoolvak Nederlands (schrijven en mondelinge taalvaardigheid in een journalistiek-project): Wouter de Vries, Gomarus College, Groningen;
- het organiseren van leerzame *peer*-

feedback: Erna van Mil, Winkler Prins, Veendam;

- formatieve evaluatie van schrijfvaardigheid: Bram Visser, Het 4e Gymnasium, Amsterdam;
- aansluiting schrijfvaardigheid van voortgezet naar hoger onderwijs: Evelyn van der Neut, Hogeschool Rotterdam.

De conferentie was zeer geanimeerd. Zo'n 50 deelnemers, uit het voortgezet onderwijs, basisonderwijs en hoger onderwijs, wisselden hun ideeën en ervaringen uit. Aan wat er allemaal over tafel ging, kunnen we in het bestek van dit bericht geen recht doen. Een uitgebreider verslag van de bijeenkomst is op te vragen via <c.m.de.glopper@rug.nl>.

Over zorgen en wat je daaraan kunt doen

De docenten en de schoolleiding van Hofstad Lyceum hebben al geruime tijd zorgen over de taalbeheersing van hun havo- en vwo-leerlingen. Zij constateren dat leerlingen de school met een laag niveau instromen én uitstromen. Dit geldt voor zowel mondelinge als schriftelijke taalvaardigheden. De problemen doen zich het sterkst voelen bij het schriftelijk formuleren en op het gebied van verzorgd schrijven. De school heeft verschillende maatregelen genomen om het taalvaardigheidsniveau te stimuleren. Zo wordt er veel aandacht besteed aan spelling, stijl en leesvaardigheid, wordt tijd ingeruimd om tijdens de lessen zelf boeken te lezen, is er een woord van de dag.

Hofstad Lyceum is niet de enige school voor voortgezet onderwijs die zich zorgen maakt over de schrijfvaardigheid van haar leerlingen, leerlingen overigens van wie de meerderheid een

migratieachtergrond heeft. Bijzonder aan de school is wel dat zij de hulp van het NRO heeft ingeroepen en samen met de RUG werk heeft gemaakt van wetenschappelijk onderzoek. Dat onderzoek had tot doel wetenschappelijk opbouwde informatie op te leveren over de ontwikkeling van de schriftelijke taalvaardigheid van de leerlingen en aanwijzingen op te leveren over de wijze waarop het vraagstuk van de school zou kunnen worden opgepakt.

De ontwikkeling van leerlingen is in kaart gebracht met behulp van twee sets van schrijftaken die aansluiten bij het Referentiekader Taal: een beschrijving en een betoog voor leerlingen uit het eerste en het derde leerjaar havo en vwo, en een betoog en een uiteenzetting op basis van bronnen voor leerlingen uit het derde en het voorlaatste leerjaar havo en vwo. Iedere leerling schreef twee teksten. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van de website Tekstmijn, waarbinnen leerlingen teksten kunnen schrijven of uploaden en vragenlijsten kunnen invullen. Binnen Tekstmijn kunnen de teksten ook worden beoordeeld. De schrijfpodochten en de website zijn beschikbaar voor scholen die, in navolging van Hofstad Lyceum, onderzoek willen (laten) doen naar de schrijfontwikkeling van hun leerlingen (informatie daarover is te verkrijgen via <c.m.de.glopper@rug.nl>).

Wat liet het onderzoek zien?

In het onderzoek zijn ruwweg duizend teksten van vijfhonderd leerlingen beoordeeld, door de eigen docent Nederlands, met het nakijkmodel van de school en door getrainde studentbeoordelaars die gebruikmaakten van schaalbeoordeling. Met leerlingen, docenten

en de schoolleiding zijn verder gesprekken gevoerd. Een zeer korte samenvatting van de onderzoeksuitkomsten is deze.

Je bril bepaalt wat je ziet: de manieren van nakijken van de school en van de RUG brengen verschillende zaken aan het licht en vullen elkaar aan. De kwaliteit van de teksten van de leerlingen neemt van jaar tot jaar toe: dat is het goede nieuws. De teksten van de leerlingen zijn sterker dan de taal waarin ze zijn gesteld: de gegevens bevestigen dat veel leerlingen moeite hebben en houden met foutloos formuleren en schrijven. De kwaliteit van de teksten van de leerlingen hangt samen met hun geslacht (meisjes schrijven beter dan jongens), hun gebruik van het Nederlands (hoe meer het Nederlands door de leerlingen wordt gebruikt, hoe beter hun teksten) en hun gewoonten en houdingen met betrekking tot lezen en schrijven (lezen en schrijven voor je plezier en positieve attitudes gaan gepaard met beter schrijven). In *Levende Talen Tijdschrift* hopen wij binnenkort uitvoeriger over de opzet en uitkomsten van het onderzoek te mogen rapporteren, samen met leden van de sectie Nederlands van Hofstad Lyceum.

Tot besluit

Voor de docenten Nederlands van Hofstad Lyceum heeft de werkconferentie niet alleen gediend als afsluiting van het onderzoek, maar vooral als startschot voor nieuw werk aan de versterking van het schrijfonderwijs. En daarmee is het belangrijkste doel van de werkconferentie en van het praktijkgerichte onderzoek gerealiseerd. ■

Kees de Glopper & Claudia Pullen